

loin oli noin 150 kristillistä juhlapäivää, niistä lähes 100 "suurta juhlaa", jolloin kaiken työn tuli ehdottomasti levätä. Mutta säilät eivät tyytyneet vielä näihin vapaaapäiviin, vaan tahtoivat lisäksi uusia. Näistä on tunnetuin n. s. "vapaa-aanantai", jota tavallisesti käytettiin ammattiasian järjestämiseen. Näiden vapaaapäivien kautta lyheni keskimääräinen työpäivä melkoisesti. Eräs englantilainen taloustieteilijä päättelikin tutkimustensa perusteella, että 14. ja 15-vuosisadalla työ-kenneltiin keskimäärin korkeintaan 8 tuntia päivässä.

Mutta keskiajan käsiteollisuuden muuttuminen kapitalistiseksi tuotannoksi ja kirkollisella alalla tapahtuneet nullitukset muuttivat olot tässä suhteessa työntekijöihin tappioksi. Meissä, joihin uskonpuhdistus levisi, säilyi ainoastaan jotakin katolilaisia juhlapäiviä. Ja työnantajat koettivat laajentaa työaikaan niin paljon kuin mahdollista, huolimatta säilien ja oppipoikien vastustuksesta. Näiden riitojen johdosta säädettiin Englannissa jo vuosina 1517 ja 1562 "lakimääräinen työpäivä" kesällä 12 tuntia ja talvella auringon noususta sen laskuun saakka. — Kun katoliset juhlat poistettiin, määrättiin sitäpaitsi muutamia uusia vapaaapäiviä lepöpäiviksi, joihin kansa on tottunut.

Taloudellisen kehityksen jatkuessa siirtyi työaikaan koskevan taistelun pääpaino vähitellen työpäivän pituuteen, jota työnantajat koettivat veyntellä niin paljon kuin suinkin. Tätä menettelyä arvosteli kuuluisa kasvatusopillinen uustaja Comenius jo 300 vuotta sitten hyvin ankarasti. Hän kirjottaa työajan järjelleisestä jaosta seuraavaa:

"Vuorokauden 24 tunnista on 8 käytettävä nukkumiseen, sama määrä ulkonaisiin toimiin (terveydenhoitoon, aterioimiseen, sopivaan huvitteluun, ystävälliseen seurusteluun j.n.e.) ja jälleolevat 8 tuntia vakavaan työhön, joka tällaisissa oloissa suoritetaan reippaasti ja kyllästyttä. Viikossa siis tulee olla 48 työtuntia."

Ranskalainen filosofi Helvetius (kuoli 1717) käsittelee myöskin samaa kysymystä. "On ainoastaan kaksi luokkaa," sanoo hän, "rikkaat, jotka elävät yleisyydessä kyllästyneinä, ja köyhät, jotka elävät kohtuuttomassa työssä." Jotta liialliset

rikkauudet hajoisivat, köyhät kohoaivat hyvinvointiin, ja heidän kasvatuksensa sekä sivistyksensä kävisi mahdolliseksi, olisi Helvetiuksen mielestä työpäivä supistettava seitsemäksi kahdeksantuntiseksi. "Silloin ei valtakunnassa enää viliseisi työttömiä."

Helvetius tiesi, että tämä toimenpide lisäisi työn arvoa ja työntekijöiden tuloja, ja että työtä riittäisi siten myöskin sille lukuisalle joukolle, jonka täytyi kuljeksella joutilaana. Hän tiesi myöskin, että työntekijöiden korkeampi sivistys hankkii hänelle enemmän vapaa-aikaa ja voimain säätämistä. Sikäipä hän vaatikin 7—8 tunnin työpäivää jo puolitoista-sataa vuotta sitten, jolloin nykyinen teollisuus vasta oli kehityksensä alussa, eikä Ranskan suuri vallankumous ollut vielä päästänyt kapitalia kahleista kiertämään voittoisalle koko mailman valloitusretkelle.

Samaan suuntaan kuin edelliset, puhuu saksalainen Wieland eräässä v. 1794 ilmestyneessä kirjassaan. Hän sanoo: "Luonto on määrännyt työn palkaksi eikä joutilaisuuden. Työlle, virkiestykselle ja levolle yhtä paljon aikaa. Nämä luonnonmukaisesti vaihdellen vaikuttavat ihmeitä. Työ on välttämätön ehto ruumiin ja sielun terveydelle, tämä taas onnellisuudelle. Luonto tahtoo jakaa meille olemisensä ja elämämme sulostamisen välikappaleet kohtuullisen työmme hedelmänä. Terveystämme emme voi säilyttää muutoin kuin voimiamme mukaisen työn avulla."

Näin arvosteli kolme suurta miestä, joiden nimet historia säilyttää, 350, 150 ja 100 vuotta sitten luonnollisen työpäivän pituutta. Mutta tämä ei estä kapitalismin ostamia kynäniekkoja selittämästä poropora-reilleen, että kahdeksantuntisen työpäivän vaatiminen on kumouksellinen, "sosialistien" tekemä keino työntekijöiden "laiskuttelun" turvaamiseksi.

K. K.]

Vapautteen

(Muistelmia v:lta 1918).

Pääsiäisyö J—n sotavankilassa v. 1918. Työväen talo, joka on muutettu sotavankilaksi, on täpö täynnä miehiä, etupäässä rintamalta vangeiksi saatuja n. s. "punaryssä". Niitä makaa permannolla, näyttämöllä ja lehterillä luvultaan noin 400.

— Haloo, vastattin.
— Otappas sinä vuodeksi Toveritar, se on hyvä lehti kerkisin sanomaan.
Hän jo kysyi: paljonko se maksaa?
— Vain taala ja puoli, vastasin. Ei edes kunnollisen puuteri törpön hintaa.
— En minä sentään viitsi tilata. Minulla on niin paljon lukemista nykyään. Eilenkin illalla istuin ja luin niin kauan, että jo lopulta nukuin.
— Mikä se sitten niin innostuttaa?
— Minulle tulee niin mukava lehti... sinä on niin traagillisia rakkausjuttuja, niin hauskoja, että...
— Mikä se sitten sellainen on, sanohan toki. Haluaisin tietää, mikä on arvokkaampi, parempi ja jännittävämpi lukea, kun on TOVERITAR.
— New Yorkin Uutinen, sanoi tytö.

Olin kun puulla päähän lyöty, en tuskin saanut sanaa suustani. Pistin telefonin kiinni.

Hetken aikaa valkeroin itsäkseni: — Voi meitä naisia, voi meitä työlläistettyjä! Koska aukeee meidän silmämme näkemään oman asemamme. Me kumarramme, kun meitä solvataan, kiljastaan kun meitä lyödään, mutta tyynnymme ja kiittämme, kun meillä annetaan vanha hame...
Yksi pilkatuttu.

Jollakin on halko päinällä, toisilla taas joku päällysvaatenyhty, mikä on jäänyt ryöstämättä. Kenkiä ei useallakaan enää ole. —

Sillä on profillia kalkealaista, on virolaista, lätiläisiä, rajakarjalaisia, kannukselaisia, mutta enimmäkseen Pietarin suomalaista tehdastyöväestöä. Siinä ne makaavat sekasotkussa ikäisellä, haisevalla permannolla, vieretysten pitkin ja poikin... Volkkintaa ja ähkimistä!

Tuossa istuu kärsivän ilmein joku, puristaen suonenvedon tapaisesti polveaan, jossa ärtyilee ammottava mätäpesä, entinen räjähtävän kuulaa haava, ikäisiä riepua ympärillä! Siellä täällä samanlaisia kurjuus kuvia. Näkee että täällä on vierailut, ja vieläkin vieralle, ei vaan haavojen tuottamat tuskat, mutta tuskista kamalin — näkää.

Lihasto kuivuneena, kasvojen ilmeet velostuneina ainoastaan silmät oudosti hehkuun, he siellä makaavat, istuvat, huojuvat kuin varjot. —

Ellen oli hoidet "valokuvattu" ja kaupungin sanomalehdet olivat likomoiden, pirullisella satfirilla puhuneet heistä "idän raakalaisista", monistanut tuhansin kappalein heidän "eläimelliset muotonsa" "suomalaisen vapaussankarien" ylös rakentamiseksi.

On kello 3:me yöllä. Siellä täällä puhelee valveillaan oleva toveri osatoverilleen eletävistä kuuhan päivist, mainiten joskus sanan mahdollisesta vapautumisesta...

Äkkiä kuuluu kova koputus päälle. Vahdissa oleva sotilas rientää sinne, ja hetken päästä marssii sisään sotilaspukuista "valkoisia", ulkomuodosta päättäen jottakin koululaisia, joukossa päällikkönä nilkkipomon näköinen, myös sotilaspukun herra, Karkealla äänellä he kommentavat kaikki nousemaan ylös, — het...!

Ainostaan joku osa tuosta suuresta joukosta jakasa nousta, vaikka tahtoisivatkin. Pelko ajaa heidät ylös, vaikka polvilleen, toverihinsa nojaten. — Muutamia autetaan platin, pyssynperin ja pampuin.

Sitte jyrähtää päällikkö: "Haluan ilmoittaa teille, saatanan punkit, että sata "kappaletta" teistä ajetaan vapauttaa tänä yönä, kirehtikää, että joudutte junaan! Syntyy ilkkettä tuossa elävässä ruumiskasassa. Jospu olisikin totta? — Nousee miehli, siellä täällä, nousee, silmiin pirahdan kyynele... "Ryssä vain!" huutaa joukon johtaja.

Tyrmistyneenä painuvat jo lähtöön hankkijutuneet suomalaiset vangit alas...

On saatu kokoon 91 "kappaletta", joten 9 enää puuttuu.

"No eikö sakkii aljo täytyä!" — Erästäti nurkasta, missä joukko nuoria, kiihtuneinakin uljalta suomalaisia, on hiljaa vaihtanut sanoja sekä katseita, astuu eslin yhdeksän miestä. Kaikki asetetaan rivin, luotaa, ja viimeisillään voimilla lähete joukko kaksi miehissä rivissä ulos-ovesta, vartijain kirotessa ja kummennellessä ulos raittiseen yöilmaan — ehtiäkseen junaan...

Vankilan ovi paukahtaa kiinni ja vartijat komentavat jälle jääneet vangit alas makuulle...

Kohtauksen jälkeen on monen silmissä toivon pilkahdusta, on tulut elmistöön ikäänkuin utta voimaa...

Ulkona kahtehele askeleet kivikaatuun. Kulkue kiertää himmeätä sivukatua torille. Mutta mitä ihmettä?

— eihän mennäkään asemalle, vaan polketaan toiselle kadulle, joka vie kaupungin kaatopaikalle ja sieltä edelleen S:n korpeen. Kamala väritys käy erään nuoren suomalaisen ruumissa, polvet notkahtavat. Hetkeksi mustenee mustaakin mustempi katu, mutta vain hetkeksi... Pitihän hänen se tietää... vai vapautteen...

Hammaas suuhetaa hampaaseen, ohimot pullistuvat.
Pirullisina loistavat vierellä kulke-

van "valkoisen" silmät, tuntiessaan veriheimolaisensa vallanalaisuudessaan —!

Mutta mykkänä kulkee joukko. Suurin osa ei tunne seutua, vaikka kamala saavistus valtaakin mielen...

Kaupungin laidasta liittyy joukkoon joku komentava ratsumies ja tusinan verran aseellisia... Vahteja lisäään ja komentosanat käyvät karkeammiksi, pampuin ja kiväärinperiä säestettäväksi... Noin kolmisen kilometriä kapungin laidasta se sijaitsee, — "kuoleman kangas". Siellä, mykkien mäntyjen keskellä, "vapautettiin" pääsiäisyönä sata punikka nälän ja haavojen kurjuudesta... uhrattiin Suomen vapaudelle.

Sikin sokin heidät työnnettiiin ensiin juoksuhautoihin, heltettiin hukan soraa päälle ja sinne jätettiin, toiset volkkivina ja kuolemaa anovi na... Pitkän ajan kuluttua kuului soräläjän alta kuolon korina...

Vain yksi suomalainen pelastui tästä verilyölystä pimeän turvin...
S. S:n.

NEW YORK CITY, N. Y.

Naiset rikkureina. — 400m autotallin miehet, autojen puhdistajat, Manhattanissa ja Bronxissa menivät lakkoon muutama viikko sitten, kun tallien omistajat eivät suostuneet palkankorotusvaatimuksiin. Lakkolaisia oli kaikkiaan 4.000. Nyt on kahteen suureen autotalliin otettu naisia autojen puhdistajiksi ja isännistö kuuluu olevan hyvin tyytyväisiä heihin, sillä "he puhdistavat autot puhtaammiksi kuin miehet ja ovat nyrempiä, tekevät työtään eivätkä vaan käveleskele". Osa lakkolaisista on palannut työhön entisellä palkalla.

Kyllä me naiset sittenkin olemme "takapajulla" että noin alennumme skäipiksi syömään monen perheenäidin leipää.

Maitojurit uhkaavat mennä lakkoon, jos eivät saa \$10.00 palkankorotusta viikolle. Nykyään ovat he saaneet \$35.00 viikossa. Maidon hintaa on uhattu myös korottaa 2c quartti jos maitojurien vaatimuksiin suostutaan.

Suututti kerjäläisen 3:lla sentillä. Mrs. Annie Schurer meni sunnuntai-iltana "restaurantiin" 3:lla kadulla Eastissa ja näki siellä miehen jolla oli vaan yksi jalka. Miiksen kävi miestä niin säkli, että antoi hänelle 3 uutta senttiä, josta mies suuttui niin että sai "aivokohtauksen" ja särki kahvipannun Mrs. Schurerin päähän. Mrs. joutui surkeasti hämilleen ja mies annettiin poliisin haltuun, jolle hän selitti olevansa "kauppias", liästen: "minun alani on lyijykynät".

Taas merkkitapaus s. o. historiaan New Yorkissa. Osasto kokouksessaan 24 p. päätti ostaa kenttäjuhlapaikan Long Islandista. Hinta \$60.000. Kenttä on merenrannalla ja kuuluu taan sinne laitettavan uimahuoneita ja veneitä y. m. mukavuuksia. Kentällä on myös hyvässä kunnossa oleva asuntotalo, joka tietysti tuli samaan kauppaan.

Osaston suuret myyjäiset pidetään 25, 26, 27 ja 28 p. marraskuuta. jotten voitte käydä kuulemassa, näkemässä ja ostamassa Työväentalolla, 2056—5 ave., 27 kadun kulma. Saitureiden ei tarvitse vaivata itseään sinne tulolla, sillä hyvät voitot sieltä joutuu vain reilujen ihmisten haltuun. Raivaajassa ilmoitetaan lähemmin ohjelmasta y. m.

Osuuskodissa, 241 Lenox Ave., ovat alkaneet ne tavalliset ohjelmallisuudet ja opelemiset joka keski- viikkoilta. Toivotaan runsasta osanottoa näihin kokouksiin. — R.

NAINEN LAINLAATIJAKUNNASSA.

New Yorkin valtion lainlaatijakuntaan on valittu toveritar Harion H. Laing. Hän on ensimmäinen sosialistinen naisedustaja minkään valtion lainlaatijakunnassa tässä maassa.

ei mitään tee. Katso, kun minä vedin sen parsitun kohdan kantapäähän alle...

— Mutta miksi et osta uusia sukia? Siinähan pilaat jalkasi, kun sukasi on monikerroin jalan alla, saanoin osanoittavasti.

— Mitä se pilaa... enhän minä kantapäälläni tanssi, vaan varpallani. Jos ostaisin sellaisia silkisukia, joita rouva käyttää, menettäisin niissä pienen palkan.

— Tilaa nyt se Toveritar! Sekin rohkaisee sinua, kun luet sieltä toisten toiminnasta. Saat sinäkin uskallusta toimia asemasi parantamiseksi. Rohkenet nousta vaatimaan palkankorotusta, että voit ostaa sukut jalkaasi...

— Hän raivostui, samoin hänen toverinsa. En voisi sitä kohtausta saada paperille, en usko että muuttakaan sitä kykenisi tekemään. Toverittaren tilausta ei vain tullut.

Vieläkö Toveritar sanot, että nukutaan! Me olemme herellä, mutta teemme kaikkea muuta, mutta emme lue Toveritarta. — Se on niin ikävää, on paljon hauskempi haaveilla jotaln... sanoi eräs, jolle tarjosin Toveritarta. Kyllä se ottaa lujalle kirstiä palvelustyöiltä edes yksi tilaus Toverittarelle. Sen olen tullut huomaamaan. Eräälle tytölle sanoin haloota puhelimessa.